

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 6 an 10 cor.
 pe 1/2 an 5 cor.
 pe o lună 2 cor.
 N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe an
 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un nr. garsonă: prima dată 10
 bani; a doua oară 10 bani; a treia
 oară 5 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
 trebuie să se plătească în Arad.

Valeton pentru oraș și comitate

scrierile neînscrise nu se primesc.

OPOZIȚIA ȘI REGULAMENTUL DIETEI.

Scrisoarea ministrului președinte Tisza către alegătorii săi din Ugra era de prevăzută că va produce mare turburare în sinul opoziției.

În definitiv hotărârea lui Tisza de a schimba regulamentul Dietei nici nu trebuie privită din alt punct de vedere, decât cel servind interesele puterii. Ciuntind libertatea în parlament, ciuntindu-o în afară de parlament, iată în adevăr un mijloc prin care s'ar mai putea prolunga viața cinstitului partid liberal.

Ear dl Tisza ce alt scop ar putea să urmărească? Să se aranjeze pe veacuri asigurându-și domnia atât a sa cât și a partidului legat de sine și de «dinastia sa» prin indisolubile legături. Căci, putut-au vremurile surpa ce a clădit Tisza bătrânul? Nu. Dincontra, toată lumea știa că dela căderea bătrânului, toți câți i-au urmat, au fost mai mult ori mai puțin susținuți de coteria familiară și de interese a bătrânului Tisza și mai târziu a fiului, până ce la urmă ajunse și acesta cu picioru în scărițe. Știm, ce-a făcut de când deține puterea. Din primele zile ale guvernării sale am recunoscut pe ficiorul tătâne-s-o și azi nime nu-l mai contestă superioritatea asupra bătrânului. Îl întrece întru toate. Va desăvârși deci cât mai bine temelile dinastiei constituționale a familiei sale, regulându-i dreptul de succesiune din generație în generație.

Și nu ne îndoim că spre ajungerea acestor scopuri va afla sprijin și în anumite cercuri ale opoziției. Căci interesele d-lui Tisza, ale partidului liberal și ale opoziției lărmuitoare de sub conducerea lui Kossuth Ferencz, una sunt. Sistem reprezentativ fiind, opoziția formează și ea un element indispensabil în viața corpului legislativ. Ce era mai firesc deci decât însuși bătrânul Tisza să se îngrijească din oficiu, să aibă un astfel de apendice indispensabil, substituind opoziția. Au cedat prin urmare un anumit număr de cercuri pe seama domnilor, a căror datorie era și este să facă opoziție.

O psihologie nimerită le face acestor stări de lucruri leaderul poporal *Rakovszky István*, care în darea de seamă ținută Duminecă alegătorilor săi din Csorna, zice următoarele:

«Scrisoarea aceasta, a produs mare surprindere în cercurile politice; pe mine nu m'a surprins pentru că eram informat că ministrul președinte deja la primirea postului a luat obligamentul să revizuiască regulamentul Dietei. D'aceea am perhorescat din început dezarmarea.

Obstrucțiunea este o deviațiune a adevăratului parlamentarism întemeiat pe stăpânirea alternativă a partidelor și acolo unde domnește un adevărat parlamentarism este aproape imposibilă; la noi însă este o urmare firească a parlamentarismului falsificat, care nu se mulțumește cu o majoritate înjghebată dintr'un sistem electoral defectuos, ci a cărei majoritate de ant *dearîndul stă în relațiuni*

păcătoase cu anumiți șefi opoziționali, ca în chipul acesta să zădărnicească ori-ce nizuinți ale unei opoziții adevărate și cinstite. *Atât de frivol decurge corupția încât se vorbește pe față, cum și când pertractează unul și altul conducător cu gura mare al opoziției cu guvernul, când să-l scape la ocaziune dată din situații critice și care să-i fie recompensația».*

Aceasta este icoana adevărată a vieții noastre constituționale.

Se înțelege, că o astfel de societate pe acți, ca să-și poată dăinui stăpânirea este mereu avizată la ciuntirea libertăților publice. D'aceea vedem dela introducerea erei constituționale ce progres admirabil au făcut libertățile publice pe toate terenele în Ungaria. Libertatea întrunirilor, a asocierilor, libertatea de presă, libertatea cuvântului.

A venit acum rindul libertății parlamentare. Ministrul președinte Tisza a putut experia că în vremea din urmă totuși nu mai poate opri străcurarea unor elemente în parlament cari într'un moment dat vor putea turbura grav circuitul D sale și a venerabilei sale majorități. «Magyar Szó» de azi de pildă indică asupra primejdiei unei obstrucții valahe, după-ce vor pătrunde activității în parlament. Se înțelege obstrucția valahă nu s'ar putea dezarma, dând ordin de dezarmare simpaticului șef Kossuth Ferencz.

Sperăm că, isteț cum e, dl Tisza va putea convinge pe cei mulți șoviniști din majoritate și opoziție, cari ar mai sta la în-

Impresiuni și reflexiuni dintr'o călătorie.

De
S. Tamba.

14.

Reîntorsii la mănăstire ne-am luat bagajul și strângând mâna iubitului nostru Cicerone, care atâtea servicii neprețuite ne-a făcut am luat-o cu trăsura la Ițcani și de-acî cu trenul la Hatna. Dedați cu învâlmășală mare, cu împinsături și cu îmboldituri, ne părea călătoria monotonă de tot acum.

Hatna e la o înălțime de 294 m. dela suprafața mării. Trenul care o cotește de aici la stînga percurgînd partea sudică a Bucovinei datează numai dela anul 1888. Până la anul acesta prin cea mai frumoasă parte a Bucovinei nu se putea călători decât cu trăsura pe drumul de țară ce duce dela Ițcani spre apus către Transilvania. Abia în anul 1886 se apucă societatea pe acțiuni „Bukowinaer Lokalbahnen“ de construirea liniei ferate Hatna — Câmpulung în lungime de 67 km., care apoi în 1 Maiu 1888 fuse predata circulațiunei. Continuarea liniei până la Vatra-Dornei a rămas multă vreme numai dorință, din cauza cheltuelilor și a pedecilor mari cari trebuiau delăturate. Abia la anul 1899 se apucă earășii aceeași societate de realizarea acestei dorințe, continuînd construirea liniei până la Valeaputna, care se deschide apoi la începutul anului 1901. Vatra-Dornei însă numai la 28 Oct. 1902, vede pentru prima dată trenul.

Dela Hatna trenul o ia peste riul Suceava traversat de un pod de fer cu 7 arcuri și de-o lungime de 263 m.

Ajunși apoi în valea râului Soloneț streținînd cu trenul pământuri foarte roditoare până la *Kaczyka* cea drăguță așezată într'o căldare frumoasă încunjurată jur-împrejur de păduri. Acestei localități îi dă importanță bogăția de sare. Ocele de-acî provad aproape întreaga Bucovină cu sare. — Dela stațiunea *Kaczyka* care zace la înălțimea de 375 m. arcă trenul necontenit (27%) până la *Strigoia* care se află la o înălțime de 528 m. Aici e cumpăna apei și de-acî ncolo trenul coboară într'una până în valea râului Moldova. Dela *Strigoia* mai percurgem în jos 6 km., și ajungem apoi în *Paltinoasa* care se află deja cu 70 m. mai jos ca Str. De-acî încolo răman singur, deoarece ceilalți tovarăși fiind invitați aici la niște neamuri au trebuit să rămână până a doua zi, avînd să ne întâlnim a doua zi sara în Vatra-Dornei. Din *Paltinoasa* am mers cale de 33 km., de-alungul râului Moldova. Deacî încep pădurile imense, cea mai mare parte proprietatea *fondurilor religioase gr.-or.* Aproape la fiecare stațiune de tren e câte unul sau mai multe ferăstrae cari despice în scînduri bușteni plutiți pe riurile laterale. Dela *Paltinoasa* ajunși în *Gurahumora*, care în anul 1899 a ars aproape cu desăvîrșire, dar care în scurtă vreme s'a reedificat mai frumos de cum era și care cu împrejurimile sale pitorești, cu aerul înviorător și limpede de munte și cu riul Moldova, care ofere băi reci plăcute, atrage mulți oaspeți, peste vară.

Dela Hatna până la Câmpulung treci peste 14 poduri mai mari dintre cari abia vr'o 4 sunt de fer, celelalte de lemn.

Din *Gurahumora* ajunși în *Vama*, de unde se ramifică o linie mai scurtă (21 km.) spre nord-vest. La 4 km. depărtare de *Vama* la *Eisenau* așa se strîmtează valea prin care trece acum trenul și drumul de țară, în cât a trebuit lărgită mult cu săpături foarte costisitoare. Incurînd se lărgeste însă valea din nou străjuită de un șir de munți încoronați de cele mai înalte piscuri ale Bucovinei ca: *Rarăul* (1648 m.) și *Giurnalul* (1859 m.) care partea cea mai mare a anului e acoperit cu zăpadă. După o cale de 12 km. dela *Vama* dai de *Câmpulung*, la o înălțime de 621 m., de unde earăș urcînd întruna ajunși la *Pozoritta* (686 m.). De aici trenul percurge o vale împădurită de toată frumuseța până la *Valeaputna* (825 m.). La înălțimea de 951 m. urmează un tunel de o lungime de 1622 m. Mai mult de 2 ani și jum. s'a lucrat neîntrerupt la acest tunel, care a costat la vr'o 2 milioane cor.

După părăsirea acestui tunel ajunși în ținutul *Bistriței* aurii deschizîndu-ți-se o priveliște fermecătoare plină de variațiune. Incepî totodată coborișul spre *Iacobeni* — cea mai admirabilă parte din acest drum. — O panoramă dumnezească, amestecată însă cu fiorii reci. De câteori te uiți în vale de pe culmea muntelui, pe unde merge trenul, te furnică prin șira spinării și te iau ameteți. *Iacobeni* zac la înălț. de 823 m. și sunt bogăți în mine de metali și izvoare tămăduitoare cu conținutul de pucioasă, acestea sunt proprietatea *fondurilor* rel. gr.-or.

(Va urma.)

Nu din laudă proprie vorbesc — căci doară meritul nu este al singuraticilor — când zic, că toate câte le-am săvârșit dela venirea noastră în fruntea țării în timp relativ scurt, m'au convins pe deplin până în meduva sufletului de marele adevăr, că politica națională cu succes se poate face numai în deplină armonie și înțelegere reciprocă cu regele nostru, ținându-ne strict de transacția dela 1867, și menținând ordinea și întărind *purea majoritatea în parlament.*

Nici odată împrejurările n'au fost atât de favorabile pentru națiune ca și în zilele noastre. Neconturbați de vrămași externi, în deplină înțelegere cu regele nostru ne putem concentra forțele întru opera construirii noastre politice naționale. Pe terenul militar și pe alte terene avem de deslegat mari probleme. Chestii cari taie adânc în viața noastră economică avem de rezolvit, cari rezolvite rău, pot să strice mult, timp de o întreagă generație. În privința tuturor acestor probleme dispunem de toate condițiunile trebuincioase. *Putem realiza toate aspirațiunile naționale,* putem apăra toate interesele noastre, putem profita de această eră binecuvântată spre întărirea și consolidarea noastră, ca în felul acesta să putem privi liniștiți în fața orî cărui pericol: numai să nu ne fim infidelii noue înșine, să nu dărimăm înșine instituțiunile libere ale constituțiunii maghiare.

Este drept, că de present ordinea constituțională este restabilită, însă învățătura trecutului apropiat ne-a convins, cât de labilă este baza vieții noastre parlamentare. Sabia lui Damocle atârna d'asupra capului națiunii. Ori-ce grup mie este în stare să oprească pe loc din capricii mașineria statului. Nimic n'am ajuns, până ce nu vom pune capăt acestei stări rușinoase. Ar fi o ușurință păcătoasă și o uitare lașă a datorințelor noastre, dacă nu am profita de acest period de pace din ordinea restabilită, pentru a asigura vieții constituționale maghiare garanțe stabile. Libertatea cuvântului nu este permis să o restrângem. Parlamentul maghiar însă nu poate fi un mijloc de jucărie în mâinile unor fracțiuni neînsemnate, pe a căror capriji nu vom încredința soarta națiunii maghiare.

Nu este asta chestie de partid. Ar fi foarte trist dacă am făuri din asta chestie de partid. Demnitatea, onoarea, capacitatea pentru acțiunea parlamentului maghiar are să ne fie tezaur asemenea prețios tuturor. Fiecare maghiar cu simțire și cugetare constituțională trebuie să poarte la inimă acest adevăr, și elementele conduse de adevărat patriotism trebuie să dea mână cu mână fără deosebire de partid întru rezolvirea acestei probleme.

Nu desconsider dificultățile acestei probleme. Se poate ca elementele cari speră să se valideze numai în zilele scandalurilor și ale anarhiei parlamentare, să ni-se pună în cale cu toată sălbăticia instinctului lor; elemente, al căror furibundagi a făcut să decadă nivelul parlamentului maghiar, elemente, cari au discreditat viața constituțională maghiară, și cari ne-au adus la marginea prăpastiei. Aceste elemente vor fi coborâte la nivelul ce li-se cuvine de însuși ființa lor, de loc ce parlamentul maghiar devine earăși ce a fost, este și are să fie pe viitor: arena luptelor cu argumente și principii. Față de aceste aparițiuni trebuie să apărăm demnitatea și ordinea parlamentului, dacă voim să fondăm pe baze mai solide viitorul națiunii. Numai așa putem opri procesul destrăbălării și al descompunerii.

Și în această luptă negreșit că apărătorii demnității și ai ordinii parlamentare vor avea la spate majoritatea covârșitoare a națiunii.

Națiunea maghiară stimează și prețuiește instituțiunile sale libere. Ea a știut să și le apere în contra orice dușman, și le va apăra și față de acei fiți însălbătăciți ai săi, cari voesc să le profaneze, și când națiunea va trebui să judece asupra lor, sentința ei nu va putea fi alta decât condamnătoare, pentru toți ceice se opun marelui opere a consolidării și a asigurării constituționale.

Tisza István.

Cronică din București.

București, 8 Octobrie.

Joi s'a deschis Teatrul Național. Cum se și cuvenea, stagiunea s'a inaugurat cu o piesă a părintelui teatrului românesc, cu »Fântâna Blanduziei« de V. Alexandri. S'a mai jucat »Pe malul gârlei,« piesă într'un act de D. Olănescu (Ascanio). Publicul a

grăbit să asiste la acest festival artistic, umplând întreg parterul, precum și logile. O inovație s'a introdus în sesiunea actuală: s'au mai ieftinit locurile. Prefectul poliției, Saita, a propus d'asemeni ca pentru fiecare persoană care asistă la reprezentație să se perceapă o taxă de 10 bani; aceștia vor fi dați pentru augmentarea fondului de ajutorare a săracilor din capitală, cari în lipsă de un azil unde să fie adăpostiți, cerșesc pela toate colțurile. Comitetul teatrului a desbătut chestia, a adoptat principiul salutar; rămâne numai ca acum să se pună și în practică... Cine să nu dea bucuros o sumă atât de neînsemnată, când în schimb știe că ajută pe săraci și scapă, în viitor, de asediarea atâtor nenorociți de pe strade!

Să revenim însă asupra pieselor jucate. »Pe malul gârlei« este o piesă — cu tendințe, cum s'ar zice. Un fiu de prinț, fanariot pripășit în România, după ce a fost scăpat de înecare d'un țaran român, promite aceștia orice și protecție, chiar frăție, pe vecie; îl invită la masă cu el, în casa unei cucoane unde beizadeaua se întâlnește cu amanta sa. În decursul prânzului, țaranul povestește cum a scăpat pe beizadeaua, spunând între altele că l'a scos din viltoare prinzându-l de păr. Asta înversunează pe prinț așa de tare auzi: un țaran să îndrăznească a pune mâna pe părul unei beizadele! — încât pune să i-se tragă țaranului 50 de lovituri de biciu și la intervenția amantei sale abia se îndură să ierte 25...

Românul pleacă zicând: Așa pățește omul! Pe cine-l mântui de moarte, nu te lasă să trăiești!...

Pe vremuri, după ce Rușii răpiseră Basarabia, piesa asta era aplaudată grozav. Aluziunile, foarte transparente, plăceau mult. A fost aplaudată și Joi seara. Artiștii au jucat perfect. Costescu a ținut rolul prințului, ear Toneanu, artist de mână întâiu, juca rolul țaranului pășit.

»Fântâna Blanduziei« e o poveste istorică, țesută din conflicte dramatice etern omenești. Titlul piesei e luat după numele fântânei de predilecție a lui Horațiu și în fundul căreia — se zice — locuia zeita inspirătoare a marelui poet roman.

Imprejurul acestei fântâni se începe idila dragostoasă dintre Gallus și Getta, — cel dintâiu sclavul lui Horațiu și a doua a sălbatecului și fudulului Scaur, — două suflete senine, rătăcite din Gallia și Dacia printre haitele de sălavi din Roma. Pe Getta însă o iubește și Horațiu. Un sclav rivalul de dragost al stăpânului său! Grozavie! Noroc însă că stăpânul e un poet, care știe foarte bine că:

In lume e o lege că trebuie să sboare Amurgul către noapte și aurora către soare.

Dar Getta nu-și aparține și e amenințată să fie soția lui Hebro, »o fiară de furie cuprinsă«, după cum singură îl califică.

La o serbare ce se da în casa lui Scaur, la care iau parte Postum, Horațiu, cântăreața Neera, îndrăgostită de »gingașul poet« și iubită de hidul amfitrion al serbarei, Horațiu e sfidat de Scaur, după indemnul invidiosului Zoil, să improvizeze un vers măcar. Acesta refuză chiar, în urma promisiunilor celor mai bogate. Când, de-odată apare Getta în haină albă ca de vestală, purtând pe umăr un vas cu vin; Horațiu cum o vede se aprinde; cere o cupă și o cunună și improvizează o splendidă invocație către Hebe, pe care dl Nottara a

spus-o cu toată distincțiunea și plasticitatea dicțiunii și mișcărilor sale. Partida e câștigată, în ciuda lui Zoil, și Getta rescumpărată, ca preț al victoriei.

Horațiu are acum în mâinile și puterea lui pe aceea pe care o adoră; dar nu se folosește de dreptul ce-i dă legea la corpul ei, de oarece astfel și-ar închide cărările prin care ar putea să-i găsească sufletul. Într'o înfocată declarație își destăinuiește dragostea Gettei, care cu durere îi răspunde că îl adoră ca pe un zeu, dar iubirea îi-e dată lui Gallus. Cu inima strînsă de durere, Horațiu își liberează pe cei doi sclavi îndrăgostiți, privind cu jale cum se depărtează fericirea, ce trecuse atât de aproape de el încât își scuturase chiar pulbere de stele de pe aripele-i fâlfâitoare, pe părul lui încărungit. Dar durerea omului e învinsă de bucuria simțită de poet de găsirea celui mai prețios manuscris al său, — Ars poetica, — care se pierduse și de speranța că »Horațiu nu va pieri între«, de oare-ce geniul său va trăi de-apăruri ca să-l prea mărească de-alungul veacurilor.

Am văzut piesa astu pe când trăia marele poet. Ce urale și cât entusiasm era p'atunci, cu cât sgomot se chema la rampă Aleyandri... Azi, după două-zeci de ani și când ce a fost în poet om a dispărut și a rămas numai olera *geniului*, parcă putem judeca mei drept valoarea piesei. Incorectabil, e mare valoarea dovadă că se menține, place și te aplaudată și acum, cu toate că e deosebire între chipul cum se jucă atunci: Manolescu (mod în floarea vârstei) fusese un Horațiu incomparabil ear' actuala Getta (d-na Deustriad) imitează pe marea tragediană Aristița Manolescu; ce e imitație, chiar bine fiind, n'are a face însă cu creațiunea!

Senzația în lumea artistică din București sunt însă știrile ce vin despre succesul de scenă a d-lui de Max, născut în țară din mamă română, și a d-șoarei Ventura, fiica publicistului bucureștean. Sunt vre-o șaptesprezece ani de când un tinăr vioiu intrase în redacția unde scriam atunci. Răposatul Gion mi-l recomandase ca pe un viitor mare artist. Dl de Max terminase atunci cu succes deosebit conservatorul din Paris.

El vine acum la București, împreună cu d-șoara Ventura, ca un artist mare și resfățat de capitala lumii, Parisul. Va da cu trupa sa o serie de reprezentațiuni... De present fac turneu prin orașele mari din apus, unde sunt primiți în triumf. Nu încapă nici o îndoială că și aici vor fi primiți cu entusiasm... Dacă n'ar avea decât o singură calitate: *parisien*, — și încă ar putea conta la slăbiciunea publicului francezo-fil al capitalei noastre. Fiind însă mai presus de toate artiști dramatici de primul rang, ei vor cuceri publicul și vor fi serbătoriți și ca fil ai acestei țări care deși e mică, are însă atâtea genii, că dă lumii întregi... De Max și d-șoara *Mărioara Ventura* fac minuni la Paris, d-șoara *Agata Bârsescu* încântă Germania, d-na *Hartular* stăpânește scena operelor din lumea întreagă, — numai la București stăm mai slab... Eată ce pățește un popor înzestrat cu înalte însușiri, un public cu gusturi alese, — dar mic ca număr.

Vă vom ține în curent cu mișcarea artistică al cărei sezon începe sub destul de fericite auspicii.

L.

Principii sănătoase.

Fostul președinte al partidului popular contele Zichy János a publicat în „Magyar Állam“ un articol, în care provoacă pe catolicii din diferitele partide să se grupeze și concentreze într'un singur partid cu caracter confesional. Acest articol a fost și este viu comentat în cercurile politice. Ideea sulevată de contele Zichy în cercurile partidului popular nu e de loc populară, ceea-ce este foarte semnificativ; luând în considerare, că partidul popular trece de un partid eminent catolic. Așa de exemplu foaia clericală „Esztergom“ ocupându-se la loc de frunte cu articolul contelui Zichy, face unele enunțuri de mare interes și pentru noi: pentru că mutatis mutandis și la partidul nostru național să pot și trebuie aplicate principiile susținute de foaia catolică. Eată în traducere pasagele mai importante din articolul amintit:

„Guvernul Vindhorst (genialul șef și întemeiator al partidului catolic din Germania, care nu de mult a repostat) susținea sus și tare la toată ocaziunea, că centrul (așa să numește în Germania partidul catolic) nu e partid confesional și totdeauna respingea fără cruțare afirmațiile lui Bismarck, care voia să se prezente centrul ca un partid confesional. În organismul statului modern nu au ce căuta relațiile de drept medievale. Acum domnește principiul statului de drept, care este dator să apere într'o formă toate interesele îndreptățite. De aceea Vindhorst a creat partid politic, și nu confesiune în parlament.

Vindhorst pune pond mare pe aceea, ca și protestanții să ocupe loc în centru și la toată ocaziunea accentua în mod ostentativ, că într'un stat modern constituțional, nu poate opera cu succes un partid curat confesional, care să țină cont numai de interesele unei confesiuni; până când un partid care i-a în considerare toate chestiunile vieții publice, poate apăra cu succes libertatea și drepturile religiei și ale bisericii. Episcopii germani nu se consideră de atari conducători politici ai „centrului“, sub a căror poruncă eclesiastica stă partidul. El cu trup și suflet sprijinesc toți acest partid; ear valoarea preoților o apreciază după măsura, în care credințioșii conduși de ei se înrolează sub steagul centrului. În Germania nici închipui nu se pot atari bărbați eclesiastici, cari să nu fie partizanii partidului, care apără biserica.

Dar pentru aceea partidul acela nu e partid confesional, ci e partid regnicolar, care are menirea să extindă binefacerea „dreptății și libertății“ asupra tuturor locuitorilor. Un partid astfel organizat e luat în serios și în parlamentul modern, în care dreptul de existență al politicii curate confesionale nu este recunoscut. De aceea aspirațiile politice creștine, în toată Europa se organizează după exemplul centrului, ear partidele speciale catolice sunt în descompunere. Tot mai tare să lăște convingerea, că numai după principiile lui Vindhorst să poate mântui biserica. Lupta se decide în parlament, unde numai un atare factor poate munci cu succes a cărui îndreptățire este de toți recunoscută.“

Aplicând principiile lui Vindhorst la noi respective la partidul nostru național, vom afla calea, pe care trebuie să o urmăm, pentru a eși din impas. În foaia noastră de multe ori s'a indicat acest lucru. Într'alt mod organizarea partidului nostru într'o formă permisă de puternicii zilei este cu neputință.

Vindhorst a recomandat organizarea catolicilor pe aceste baze din motive de prudență politică; noi însă suntem constrânși să ne punem pe aceasta basă; pentru că guvernul, țării, nu-l vorbă — în mod ilegal și cu măsurile anticonstituționale, dar totuși ne oprește funcționarea și organizarea partidului pe basă națională. Ear dacă catolicii germani au părăsit baza confesională din motive de prudență politică, pentru ce să nu facem noi tot același lucru constrânși și de împregiurări? Tocmai exemplul centrului german ne dă o dovadă splendidă, că prin organizarea partidului nostru pe basă curat principială caracterul său național nu va fi de loc stirbit. Pentru că cu toate că centrul german nu este organizat pe

baza confesională, cutează cineva să afirme, că în exență acest partid nu e partid catolic?

Tot așa cum am fi noi cu partidul nostru. Oamenii cu judecată și cu pricepere politică vor înțelege fără explicațiuni mai largi importanța principiilor lui Vindhorst și de sigur vor împărtași convingerea noastră, că în interesul cauzei naționale suntem și vom fi constrânși a aplica și la noi aceste principii.

(„Libertatea“).

În atențiunea — consistorului aradan.

Dela un învățător de frunte primim următoarele reflexiuni asupra unei chestiuni pe cari o publicăm, crezându-o de interes general:

O chestie destul de gingașă a atins un învățător la adunarea din *Lipova* și anume: *afacerile disciplinare ale învățătorilor*. Deși stăruțele reuniunii spun hotărât, că în ceea-ce privesc interesele membrilor reuniunii, se pot încerca și lua măsurile pentru sanarea răului, totuși fiind vorba de Venerabilul Consistor, aceste chestiuni nu i-s'a dat însemnătatea cuvenită, ca nu cumva — nefiind în clar cu afacerea — să se atingă consistorul care nu poartă de loc vina.

Nici nu ne putem mira în de ajuns, dar în fine ne-am convins că învățătorul Iulian Barzu din Șistaroveț, de fapt și pe nedrept, stă suspendat, pe *al doilea an*; ne-am convins în același timp, că numitul învățător încă în Februarie a. c. a fost — prin act consistorial — instituit de nou în oficiul său, dar fără ca *inspecto-ru școlar Voicu Hamsea să fi respectat și executat acel ordin mai înalt*.

Și ca să știe on. public cetitor, pentru ce stă suspendat dascălul din Șistaroveț, ear pe de altă parte crezând că ar fi bine dacă s'ar suleva și discuta asupra astorfel de chestiuni, află de bine a descoperi următoarele:

„Un elev al numitului învățător, într'o zi la 12 ore a. m. — deci nu în timpul școlii — a alergat după o trăsură și poticnind și-a *frânt piciorul*!“

Și pentru aceasta — din grația Voicului — pe al doilea an — stă suspendat un om cu familie și care un deceniu a muncit cu fidelitate.

Oare este în acel cas responsabil învățătorul? Oare șeful — inspector școlar, nu era îndatorat a urgenta la Consistor absolvirea învățătorului, necum a nu executa nici în Octombrie o ordinațiune dată în Februarie?

Sigur că dacă sosea un ordin de cassare a învățătorului — de mult era deschis concursul!

Unul pentru mai mulți.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 Octombrie 1904.

— **Decorarea prințului de Hohenzolern.** Împăratul Japoniei a conferit principei Carol Anton de Hohenzolern, însemnele ordinii Crizantemef.

— **Vizita regelui Greciei la Paris.** Regele Greciei va pleca după 8 zile la Paris, unde va rămâne vre'o 10 zile și va face o vizită lui Loubet.

Regele va pleca apoi la Viena unde se va întâlni apoi cu principele George înaltul comisar al Cretei, care se va duce direct dela Copenhaga la Viena.

— **Impărăteasa văduvă a Rusiei bolnavă.** Copenhaga, 26 Septembrie, Impărăteasa văduvă a Rusiei Maria Feodorowna se află, indispusă de câte-va zile răcind în timpul călătoriei sale spre Copenhaga.

Impărăteasa suferă în particular de violente dureri dorsale.

— **Oficerii francezi deținuți.** Din Paris se telegrafează, că împotriva colonelului *Rollin*,

capitanii *D'Auriche*, *Francois* și *Marehall* s'a sistat cercetarea și au fost puși tus-petru în libertate. S'a constatat adevăratul, că defraudățiunea de 25.000 franci stă în strânsă legătură că afacerea lui Dreyfuss, și astfel delictul cade sub decisiunea legii de amnestie. Conform unei depeșe din Paris alaltăeri toți patru oficerii au fost de nou deținuți. Causa deținerii nu este cunoscută.

— **O sărbătoare în dieta maghiară.** Luni după ședința camerei aderenții bătrânului Thaly Kálmán, *autorul păcii* când cu desarmarea obstrucționiștilor, au oferit medalia comemorativă despre care am pomenit și noi în rîndul trecut, în semn de recunoștință pentru dibăcia și idea originală de a fi făcut să înceteze disordinea și de a fi redat mult setata pace a parlamentului. Actul acesta „solemn“ s'a îndeplinit în sala de recepțiune a presidentului camerei. De față au fost membrii consiliului în frunte cu contele Tisza — de sine înțeles. — La intrarea sa în sală, Thaly a fost întâmpinat cu aclamări frenetice. În urma asta ministrul cultelor Dr *Berzeviczy* pășește înaintea sărbătoritului și rostind următoarele cuvinte, îi oferi medalia:

„Rugat fiind din partea amicilor mei — începui Berzeviczy, profit de ocaziune pentru a-ți oferi cu cuvinte simple dar sincere, *semnul păcii*, pe care l-a pregătit un artist excelent *Telts Ede*, ca în totdeauna să-ți aduci aminte de stima, venerațiunea și iubirea noastră adevărată, izvorită din inimă curată și să-ți aduci aminte totodată și de ziua, în care tu ai izbutit în mijlocul celei mai înverșunate lupte să mântui națiunea.

„Individualitatea ta ce stă în mare onoare la toți binevoitorii și admiratorii tăi, ponderositatea individualității tale, însuflețirea ta izvorită din inimă sinceră, adîncă și adevărată a reușit să ajungă, ceea-ce înainte de aceea numai cu o oară părea ca imposibil, nerealizabil: să fie redată țării mult încercate pacea liniștea și să fie mântuită de primejdiile mari și neprevăzute. Fapta ta a provocat pretutindeni în țeară manifestațiunea sentimentului de recunoștință și grațitudine profundă și în primul rînd noi deputații te-am încunjurat cu iubire și admirare, născându-ni-se idea de a eterniza acest moment prin acest semn de bronz și aur. Și acum când îți oferim aceasta medalie ca semn al păcii, dorim, să vedem figura ta cât de mult în mijlocul nostru spre bucuria și mândria noastră a tuturor. Dumnezeu să te trăiască!“ Strigăte de eljen acoperiră ultimele cuvinte ale ministrului, în urma căreia „sărbătoritul“ a mulțumit emoționat.

Am publicat aceste cuvinte elogioase ale ministrului, peste tot am amintit această „solemnitate“, ca să tragem învățătura dintr'ansa. Thaly Kálmán, un kossuthist de tagmă celor din aceeași tabără cu el, a reușit să înduplece pe prietenii săi înverșunați să înceteze cu obstrucția, care faptă este atât de mult prea mărită de cătră Unguri, ca și când știe Dumnezeu dela ce mare catastrofă, care amenința Ungaria, mai bine zis „națiunea singur alcătuitoare“ cu prăbușire, nimicire și groaznică cataclismă, a scăpat dumnealui țara. Împregiurarea aceasta în sine este suficientă să admirăm la Unguri concordia, subordinarea intereselor și ambiției personale intereselor publice mari ale țării, înfrățirea în momente grele și amenințătoare. Să luăm exemplu.

— **Un Sas din Hărman în Brasilia.** Dr. Hans Meyer, șeful institutului bibliografic din Lipsca și milionar, a colonizat în Brasilia (provincia Rio Grande do Sul), mai mulți Germani și a dat acestei colonii numele de „Neu-Wurtemberg“.

În această colonie s'a pripășit și un Sas din Hărman de lângă Brașov. Aici și-a cumpărat pământ 100 de jugăre cu 2300 mărci și a început să facă agricultură, să cultive albine etc. și acum îi merge bine.

El se află pe această moșie de un an și jumătate și valoarea moșii s'a urcat la 8000 mărci.

Sasul își descrie toată starea sa într'o scrisoare cu data de 15 August, adresată la Hărman și publicată în „Kr. Ztg“ din Brașov.

Este interesant pasagiul, unde Sasul spune cât de bine îi prinde că știe românește. Eată acest pasagiu:

„În familie vorbim sășește și când ne aud ceilalți coloniști germani, cred că vorbim un-ungurește. Cunoștința limbii românești însă ne este de mare folos, fiind-că multe cuvinte sunt

întocmai ca cele portugeze, sau seamănă cu acelea“.

— **Piața cărților în Franța.** De câțva timp librăria franceză trece printr-o criză: Cartea franceză se vinde slab.

E foarte greu de a aduce cifre în această privință. Cu toate acestea un element foarte precis de apreciație îl furnizează, asupra unui singur punct al chestiunii, raportul comisiei vămilor.

Acest document arată că exportul cărții în limba franceză, în 1900, a fost de 10,338.000 franci în loc de 14,300.000, cum a fost în 1899, adică o scădere de aproape 4,000,000 într-un singur an.

Această situație nu e gravă numai din punctul de vedere economic, dar pentru o țară ca Franța, unde viața intelectuală e așa de dezvoltată și care datorește producțiilor spiritului său influența ei în lume, aceasta e o adevărată calamitate socială.

Diracțiunea cunoscutului publicații parisienne „La Revue des Revues“ a crezut nimerit de a face o anchetă asupra acestei importante chestiuni întrebând și ascultând pe principalii și marii editori din Paris. Iată rezultatul acestei anchete, foarte importantă prin calitatea răspunsurilor căpătate de Doin, președintele cercului librăriei franceze, cunoscutul editor de uvrage medicale, a răspuns:

Când banii sunt rari, publicul se lipsește de tot ce nu este strict indispensabil la întreținerea existenței sale: hrana corpului trece înaintea celei a spiritului și din această pricină vânzarea cărților se resimte.

Cu toate acestea trebuie să deosebim în această chestiune uvragele cărți tratează despre cunoștințe folositoare și pozitive de cele ce sunt inspirate de pură imaginație. Cele dintâi, din cauza caracterului lor practic, nu pot să-și piarză nici-o dată clientela lor. Cărțile științifice constituie pentru inteligență o hrană absolut indispensabilă: cum sunt de ex. cărțile de învățământ și cele tehnice, tratatele de medicină și de drept.

Pentru literatura de fantazie, din contra, și în special pentru roman, desfacerea e mai grea. Și de ce n'am spune tot adevărul: Editorii au publicat prea multe romane în acești din urmă ani; e o supra-producție și marea număr al operelor mediocre a obosit publicul.

Autorii s'au transformat în uzine de cărți; dânsii n'au mai lucrat pentru plăcerea lor, cum era cazul lui Daudet, Maupassant sau Zola; au voit să producă iute. D'aci poate succesul lor mai mic decât al predecesorilor lor.

Adaug la aceasta și moda sporturilor, care a retras librăriei mulți cetitori: Depresiunea economică a fost mai cu seamă dăunătoare cărților ilustrate. Edițiunea de lux nici că mai există astăzi.

Unde sunt timpurile când Launette de ex., din strada Vaugirard, a câștigat în mai puțin de zece ani un milion cu editurile de cărți de artă; acele timpuri când Testard își asigură o mie de subscripții la edițiunea sa Moliere cu prețul de 240 franci exemplarul, înainte de a o pune încă sub presă?

— **Artist francez în București.** Cunoscutul artist francez Antoine, directorul teatrului l'Oeuvre, va sosi în Decembrie viitor, cu o trupă compusă din elemente bune, în București unde va da o serie de 8 reprezentații.

— **O țară fără armată.** Este microscopul principat Lichtenstein. În anul 1866 avea 21 de soldați. De atunci principiile a cerut parlamentului de mai multe ori să se voteze o lege asupra recrutării.

Deputații au răspuns că țara n'are decât un singur dușman și anume Rinul, — care câte odată se revarsă.

Suveranul, ca să-și satisfacă gustul lui militar, a intrat în serviciul Austriei, unde are gradul de general.

— **Industria de casă ungară în Danemarca.** Eric Ritzau a deschis în Copenhaga un magazin de țesături, broderii și alte obiecte ale industriei de casă din Ungaria. După cum cetim în foile ungherești, articolele industriei de casă din Ungaria se bucură de mare trecere în Danemarca și dl Ritzau își va lărgi magazinul. Spre acest scop, el va întreprinde o călătorie

în Ungaria, începând dela Vârșet pe la Seghedin, Bichiș, Huedin, Calata și până la Brașov.

Din întinerariul acesta se vede, că comerțiantul danez se interesează cu deosebire de industria de casă a regiunilor locuite de Români și numitele articole despre cari se zice, că ar fi produse ungherești, în bună parte vor fi de sigur produsele țăranelor române.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui Hauer Lajos farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

PARTEA LITERARĂ.

Acte originale pentru istoria școalelor noastre naționale.

I.

În legătură cu documentele publicate în „Tribuna“ a. o. Nr. 162 unde s'a publicat greșit în loc de anul 1812 1912, continuând cu excursiunile mele literare, am mai aflat încă și o mulțime de alte acte istorice, între care în comuna Seleuș, comitatul Aradului, un contract în limba latină între directorul școalelor românești din Oradea-Mare Ioan Püspöky și între comunele Seleuș-Cighirel, din anul 1814, pentru înființarea școalei românești din acele comune.

Încă în anul 1884, când ca teolog absolvent eram aplicat provizor ca învățător substituit la aceea școală din Seleuș-Cighirel, mi-au atras atențiunea multe documente vechi cari se mai păstrau în arhiva sfintei biserici de acolo.

Îmi făcusem niște notițe cari spre cea mai mare durere a mea mi-s'au pierdut și pierdute sunt astăzi de tot pentru posteritate. Am mai aflat însă un contract în limba latină despre înființarea școalei române de acolo. Fiind de importanță pentru istoria culturală din acele părți, îmi permit a-l reproduce mai la vale precum urmează, și anume în textul original:

Contractus.

Qui inter Communitates Inclit. Comitatus Aradiensis ingremitas Szöllösiensemque Csigerelensem ex una parte vero ex alia Regiam Scholarum gr. n. u. rom. Districtus Magno-Varadiensis Directionem in sequelam Clementissimae dato 3-ae Maij 1813 No. 6630. emanatae Resolutionis Regiae ratione augendi, et quenti modo initus, et conclusus est et quidem.

Primo. Exquo Communitatae haec infra-scripta eus gr. n. u. r. docenti 50 florenos annue Contractualiter solvendos haberent, spondent benevole, et obligant se sequelam prae-provocatee Clementissimae Resolutionis Regiae pro aucta Fundi Scholarum Nationalis ad quolibet annue Docenti suo solvi solitos decem florenos nide a 1-ae Noembris 1812 pro futuro tempore, semper, pro quolibet, anno superadare velle florenum unum, seu quolibet, Anno 5 florenos ad mentionatum Fundum Scholasticum gr. n. u. rom. Nationalem non tantum solvere, verum etiam Secundo. Obligatos hos praecendi puncto 5 florenos in duobus ratibus, idest quolibet anno ratam primam 2 florenum 50 crum, cum 1-a Iuni et secundam itidem 2 florenum 50 crum, cum ultima Noembris vi Ordinationis ddo 8-ae Ianuar 1814 s. v. per Magnificum Dominum Urosium Nestorovicium Consiliarium ac Superiorem Inspectorem Regium expeditae Proto-Presbitero sine fiendae transpositionis ad Locum Scholasticae Nationalis Deputationis quolibet anno inmanuare, et dare obligatae errint.

In cuius rei fidem praesens Contractus in triplici exemplarii initus, et conclusus subscriptionibusque et Communitatis Sigillo roboratus existerat.

Sign. Szöllös die 6-ae Octombris 1814.

(L. S.)

Ioannes Püspöky m. p.,
District. Director Regius.

Aron Filimon m. p.,
judex. Szöllösiensis.

(L. S.)

Seredan Marian m. p.,
judex Csigerelensis.

Bibarts Mikora m. p.,
juratus ex tota Communitate.

Sigilul Seleușului în ceară roșie foarte frumos din anul 1769 cu figura un bou în câmp cu inscripția: „Sigilum Possessionis Szöleos 1769“. Sigilul Cigerelului asemenea frumos în ceară roșie din anul 1809 cu figura doi țapi selbatici cu inscripția: „Csigerel hely. Petsset 1809“.

II.

Cu ocaziunea unei alte excursiuni literare am mai aflat în comuna Belintz, comitatul Timișului un contract școlar în limba germană din anul 1789.

Înființarea școalelor noastre bănățene pe un temel mai solid s'a efectuit definitiv d'abea pe la anul 1789 sub directorul regesc școlar Vasile Nicolici din Timișoara. Nicolici a încheiat contract cu fie-care comună în particular pentru susținerea școalei, deobligând prin contract formal antistia comunală în prezența unui dirigător comitatens, care încă a contra-signat contractul spre validitate legală și publică după împrejurările de pe acel timp, ca să se edifice școală din material solid și să se provadă cu cele de lipsă utensil școlare, să fie sub un acoperământ sala de învățământ și cvartirul corâspunzător pentru locuința învățătorului.

Cred că vor mai fi existând și în alte locuri cu școale asemenea contracte, dar — durere — nu s'au păstrat, d'abia mi-a succedat a descoperi aceste acte din noianul valurilor distrugătoare ale nepăsării. Contractul e acesta:

Contract.

Unterfertigte Richter, Geschworene, und Gemeinde des in dem löbl. Temeschwarer Cominate liegenden Grundherschaft Orts Bellintz geben hiemit jederman zu erkennen, dass, nachdem uns der Vortrag wegen besserer Bestellung unserer Schullen gemacht worden ist, wir folgendes bestimmen, und diese Verbindlichkeiten auf immer über uns genommen haben.

1-tens. Bei dem hier zu errichtenden Schulhause, in welchem ausser de Wohnung des Lehrers ein besonderes liches Schulzimmer zugewidmet wird, verpflichten wir uns alle erforderliche Hand- und Zugarbeiten zu leisten, welche Verbindlichkeit sich auch auf die künftige Erhaltung dieses Gebäudes erstreckt.

2-tens. Werden wir jährlich zum Gebrauch des Lehrers, und zur Beheizung des Schulzimmers 10 klafter Holz verpflichtet sein zu geben; dan:

3-tens. Verbinden wir uns dem Lehrer an baarem Gelde 50 fl. und in Naturalien von einen jedenden Haus Nro an Frucht 3 occa; an Kukurucz 3 occa; an Salz pfund; an Kerzen 12 pfund in vierteljährigen Frist ohnwegerlich zu bezahlen.

4-tens. Wird es uns obliegen die Schule jährlich mit Kreide und Schwamme zu versehen.

Zur Urkunde dessen ist gegenwärtiger Contract in 4 gleichlautenden Exemplarien ausgefertigt worden, wovon eines bei der Gemeinde, das zweite bei der Grundherschaft, das dritte in dem Archiv des königl. Nationalschulinspectors, endlich das vierte bei der hochlöbl. königl. hung. Staathalterei aufbewahrt sein wird. Sig.

Bellintz den 24-ten October 1789.

(L. S.)

Coram me

Michaele Konrad m. p.,
qua Terres Domino, et Inclit:
Comitatus Temesiensis V. Iud.

Traitta Zsoldan m. p.,
Judex.

(L. S.)

Peiro Haczeg m. p.,
Janko Zsivko m. p.,
Avram Moise m. p., } Seniores, nomine
totius Communitatis

(L. S.)

In meiner Gegenwart

Basilij Nicolits m. p.,

K. Schulen Visitator.

Comunicate de

Emilian Micu,

preot în Chișoda (comit. Timiș.).

Bibliografie.

4 cor. numai 4 cor.
plus 20 fil. porto postal.

Drepturile și datorițele învățătorilor și învățătoarelor confesionale

scrisă pe temeiul legilor regulamentelor, ordinațiilor, instrucțiilor, hotărârilor și deciziunilor principiare

de Dr. Szabó Mihály, inspector regesc tradusă în românește de Eugen Zaslo, profesor.

„Visuri trecute“.

Un elegant volum de schițe și novele scrise de cunoscutul scriitor

Alex. Ciura (Simin).

Costă 1 cor.

Să pot primi dela tipografia semn. din Blaj (Balázsfalva). 390 4—5

A apărut:

A apărut: *Curs practic de Constituția Patriei* sau drepturile și datorițele cetățenești pentru școalele popor le de Iuliu Vuia director și inv. Librăria Ciureu Brașov. Prețul 40 bani.

In editura Librăriei C. Șfetea București George Coșbuc Crestomație pentru toți Românii Prețul 90 bani.

Liturgia sfântului Ioan Gură-de-aur, pusă pe note muzicale, după melodiile celor opt-glasuri bisericești și armonizată, pentru corurile de 4 voci bărbătești, de Iuliu Birou, învățător și cantor primar, și dirigentul corului Reuniunii de cântări „Armonia“ din Tievantul Mare, (p. u. Ká-kova). *Opul I.* Editura autorului. Toate drepturile rezervate. Prețul 5 coroane, plus 30 filleri pentru porto.

Se află de vânzare la autor și la Librăria Petru Simion în Arad.

N. Iorga, Ștefan-cel-Mare, Mihai-Viteazul și Mitropolia Ardealului 40 bani.

Noul abecedar de Dr. P. Spran. Nagyszeben (Sibiu). Tiparul Tipografiei arhidieceșane 1904 prețul 40 fil.

„Biserica și podul din Borzești“,

de Dr. C. I. Istrati.

precum și o ochire relativă la bisericile zidite de Ștefan cel mare. Cartea e inzeștrată cu 49 chipuri bine reproduse și se expediază contra Lei 3.50 de către librăria depositară C. Șfetea din București, franco și recomandat.

TELEGRAME.

Lupta mare a început.

Londra, 11 Oct. Din Mucden se vestește că azi dimineață a început lupta mare. Artileria rusească a tras foc năprasnic. Infanteria încă n'a intrat în acțiune, fiind armatele departe una de alta.

Tokio, 11 Oct. (Reuter). Se afirmă. că Rușii au trecut peste râul Hun bombardând strâșnic pozițiile japoneze. Putere de armată considerabilă japoneză înaintează spre nord. Se vorbește că se va isca o încăierare generală.

Roma, 11 Oct. Japonezii au la Liaoyang poziții extraordinare de întărite. Aici este concentrată o armată japoneză de 600.000 combatanți cu 1800 tunuri.

Dare de seamă și mulțămire publică.

Comitetul parochial rom. gr.-or. din Slatina Murășană își ține de o plăcută datoriță a aduce și pe aceasta cale mulțămire direcțiunii institutului de credit și economii „Murășanul“ din M.-Radna și în deosebi vrednicului director

executiv; Ioan Tuducescu, care au binevoit a face pe sama școalei noastre conf. rom. gr.-or. de aici următoarele daruri: „Tabele de părete de I. Tuducescu și „carta Ungariei“ de Kogutowicz, în preț de 21 coroane.

Este foarte însemnată suma de bani ce o sacrifică acest modest institut pentru școalele noastre din tractul Radnei. An de an prevede acest institut școalele sarace, cu charte cărți și recuisite de învățământ. Toate aceste daruri să fac la îndemnul M. On. D. Ioan Tuducescu director executiv pentru care îi exprim în numele com. parochial cele mai adânci mulțumite. Slatina M. la Septembrie v. 1904.

Damaschin Medre.

ECONOMIE.

Arad, 12 Oct.

Limba, legea și moșia.

I.

Când am citit în „Tribuna“ Nr. 173 dela 25 Sept. c. discursul de bineventare, cu care Comitetul Central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ a fost salutat cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii dela 21 Septembrie ținută la Timișoara m'a cuprins o bucurie văzând din aceasta cuvântare, că opiniunea publică și la noi începe a se ocupa serios cu progresul economic al poporului; pe aceasta cale de mult umblă alte popoare mai luminate, cari au și ajuns la avere și prin avere la putere; să ne felicităm că și noi ne-am trezit.

Trei idei bine marcate ies la iveală din acel discurs, și ar fi de dorit, că noi în munca noastră culturală, în munca noastră de conservare totdeauna să le avem naintea ochilor, căci altcum numai istoria va vorbi, că pe acest pământ a trăit cândva și un popor românesc.

Acele trei idei sunt trei adevăruri, un adevăr e, că învățătura, ce o capătă poporul nostru dela sate în școala poporală nu e mai destulă pentru viață, deci e adevărat, că poporul nostru trebuie și după ce a ieșit din școala poporală să se lumineze, trebuie și mai departe și din pașaniile sale și dela alții să învețe și să se întărească; numai așa va putea susține lupta cu greutățile vieții și cu concurența altor popoare.

Vedem în toate zilele la noi oameni din popor, cari după ce au eșit din școala poporală, pentru că nu se mai ocupă cu cetitul, d'abia mai știu să-și subscrie numele; timpul a spălat după dinșii tot ce au învățat în școală.

Să ne uităm ce fac alte popoare și să învățăm dela ele; țărani de alte neamuri, au în toată casa câte un jurnal estin de săptămână, cetește tata, cetește mama, cetesc copii; cetitul e nutremânt și pentru minte și pentru inimă, luminează mintea, nobilitează inima.

Alte neamuri în satele lor fac casine, reuniuni de cetit, reuniuni de cântări, reuniuni de pompieri, reuniuni de agronomie, reuniuni de credit, reuniuni de consum, lăptării, reuniuni contra luxului și contra beției adică reuniuni de cumpătare, înfițează bibliotecă poporale, cercetează tot felul de expozițiuni.

În expozițiuni văd lucruri frumoase și folositoare, văd vite frumoase, bucate frumoase, lucruri de industrie; toate aceste trezesc în popor spiritul speculativ, nisuița de muncă intensivă, pofta de imitare, dorul după bunăstare, expozițiunile de mașine și de articoli de industrie desvoltă în popor

pofta de a pași pe cariera industrială, expozițiunile de arte frumoase, adică pictura, sculptura și arhitectura nobilitează simțul și morala poporului; în expozițiuni își poate fiecare câștiga o idee clară despre folosul cel mare, ce-l aduce cu sine averea împreună cu cultura, acolo să vede puterea averei și a culturii. Acestea ar fi învățătura pentru popor după ce a ieșit din școala poporală. Să învățăm și noi dela alții!

Al doilea adevăr în acel discurs e, că în acțiunea noastră culturală să punem mai multă grijă pe dezvoltarea noastră economică, adică pe întărirea poporului nostru în avere. Acest adevăr îl subscriu și eu cu amândouă mâinile, și îl recomand fiecărui român, ca să ne vedem odata scăpați de proasta tânguire, că suntem săraci.

Cu un popor tare în avere poți face cultură națională, poți face politică națională; un popor tare în avere nu să lasă să fie exploatat de interese și de influințe străine; în un popor tare în avere mai ușor să susține conștiința națională, de cât în cel sărac; deci e un mare adevăr, că întărirea în avere a poporului nostru e una dintre condițiunile a existenței sale naționale.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Domni! avocați români, cari voesc să deschidă cancelarie advocațională într'un loc bun să se adreseze la Redacția „Tribunei“.

394 1—3

Hotelul comunal din Seliște, edificiu nou modern cu 6 odăi pentru pessaperi, pavillon de vară, grădină, cușgarie, grajduri etc. mobilat cu întreg inventarul pentru bucătărie, restaurant, cafenea și odăi de pasageri. se dă în arândă pe anul 1905, 906 și 907.

Consumul anual este 7000 l. vin. 175 H. buc și 120 l. liqueur și rum. Condițiunile se pot ceti la cancelarie comunală.

Licităția verbală în 23 Octombrie a c. la 10 oare a. m. până când să primesc și oferte închise provăzute cu 400 cer. radiu și cu declarația că condițiuni, le sunt cunoscute.

Primăria comunală.

398 1—2

Nu mai sunt sgrăbunțe, alunite, mi-teseri, pete de ficat și alte impurități pe fața aceluia ce folosește vestitul și veritabilul *Lapte de castraveți englez* al lui Balassa, care este un remediu de tot nesticăcios, face pielea albă, o recorește și o înviorează. Efectul se vede deja după o folosire de 2—3 ori. Să fim atenți ca fiecare sticlă să aibă signatura lui Balassa. Un flacon costă 2 cor., un săpun de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20. Se poate căpăta în fiecare farmacie. Pe postă trimite farmacistul Balassa, Budapesta, Erzsébetfalva și în Cașovia drogueristul Pallaghy Kalmán, Fő-utca 1. Să ne păzim be falsificate.

867

Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirlianu.
Editor-proprietar: George Nichiu.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

== ARAD, Piața Libertății ==

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de clasornice și bijuterii.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferărit pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparher) pentru bucătări de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra neronosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri,

Deposit exclusiv >AHOI<.

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. 221

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

238

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Fabrică de mobile în Arad.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a m. on. public asupra

fabricei mele de mobile

aranjată în

Arad, colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos,

unde se pregătesc paturi de fer, mese, dulapuri pentru lavare, cărți pentru copii executate în modul cel mai artistic. Cu începerea sezonului recomand moderatoarea de căldură pentru cuptoare, cari le am în vânzare pentru prețuri culante și executate foarte cu gust.

Fac la comanda noi și provăzute cu gravuri și desemnuri după cerere. Hotelierilor, cafegilor și proprietarilor de localuri de vară recomand flegorile mele și scaunele mele de grădini fabricate proprii. Se primesc reparaturile de mobile, politură și vopsire de nou.

Recomandându-ne binevoitorului sprigin al on. public din loc și din provincie, rămânem cu perfectă stimă:

FLEISCHER TESTVEREK

ARAD,

316

Colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos.

Biuroul de arhitectură

al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri și acceptază tot felul de lucru aparținător în sfera arhitecturii mai

217

inalte.

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparări de apeduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai artistică. Ori-ce reparație se face prompt și grabnic. 335

— Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante. —

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

354

cu stimă MASZTIG PÁL.

Condițiunea principală a

FRUMSEȚEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Palatul Hermann.

384

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Stsada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare orî-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opurî, manuale, tabelării în orî-ce mărîmî, registre pentru băncî, invitări la petreceri și cununii, plicurî, cap de scrisorî, anunțurî funebrele, cărți de vizită, etc. etc.

⊙ ⊙ *Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.* ⊙ ⊙

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Avênd în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai iute rêsunet acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.